

МИРОСЛАВ Ж. СИМИЋ

ЈА, ДРАГ(ИЊ)А

СУДБИНЕ ДИНАСТИЈЕ ОБРЕНОВИЋ

ДРАГОВО-ЈАГОДИНА, 2016.

ПОСВЕЋЕЊЕ

ЊЕНОМ ВЕЛИЧАНСТВУ КРАЉИЦИ СРБИЈЕ

ДРАГИЊИ¹

*К'о зеница ока Ти си Србсиву мила,
Јер ће српским млеком мајка задојила,
Цело Твоје биће српским дахом дишеше,
Српкиња Си врсна и душом и телом,
Па и Твоји стари показали делом:
Да су Срби јрави и јунаци дични,
Обилићу слични.²*

*Јер заспаву свећу када Милош узе,
Да с очију српских утире горке сузе,
И кад ћод њу ћозва соколове сиве,
Да више у мраку и шами не живе,
Већ да се уз Њега боре за слободу,
Да ћомогну своме наћаћеном роду,
Да не жале живој, да не штеде крви,
Твоји му се стари пријатели ће је јечи.*

*Изабраницо Свећла дичној нам Краља,
Српски ће Те народ љубић како вальа.
Та његова љубав с Твојом ће се слићи,
Као мирис цвећа у најленијој киши.
Благо српском врићу код шаквога цвећа,
Из кођа нас јрави српски мирис срећа;
Благо српском небу код сунчевог сјаја,
У коме је олијар српских осећаја;
Благо српској души јер ће срећна бићи,
Кад се има чиме свагда ћоносићи,
И српска ће срећа боље да усјева,
Кад је српска љубав с Пресијола загрева,
Јер ћа љубав биће јуна ћојла жара,
Неизмерни извор најленијега дара.*

¹ Стихови Љубе М. Војиновића писани 1900. у Београду.

² Неколико година пре стварања ових стихова лингвисти и етимолози су открили да реч Србин (у старијем облику санскрита Србх), значи човек, ратник, владар, племић и означава људскост, братство, јунаштво, храброст, величину, сјај...

ЕДИЦИЈА

Судбине династије Обреновић

НАСЛОВ

Ја, Драг(ин)ја

АУТОР

Мирослав Ж. Симић

ИЗДАВАЧИ

Историјски Архив Јагодина

(директор Светлана Мишковић)

Књижевни Клуб Левчана "Стеван Првовенчани" Опарић

(председник ККЛ Наташа Лазић Богосављевић)

УРЕДНИК

Предраг Р. Јаковљевић

РЕЦЕНЗЕНТИ

др Драган Ђукановић

Милорад Јовановић

ЛЕКТОРИ

Александра Симић

Лепосава Радојичић

КОРЕКТОРИ

Милутин Стојковић

Силvana Јаковљевић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК

Бранислав Матијас

ФОТОГРАФИЈЕ

Збирке Рафајиловића и Негојевића из Врбе,
Јеврема Димитријевића, српских и страних архива,
музеја, библиотека, часописа и новина

СЛИКЕ И ПОРТРЕТИ ЛИКОВНИХ УМЕТНИКА

Драгица Симић Baaden, Мира Марковић Микоч,
Милан Бојовић, Саша Марковић, Саша Ј. Мишковић

КОРИЦЕ

Александра З. Радivoјевић

КОМПЈУТЕРСКА ОБРАДА И ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ

Драгољуб М. Симић

Мирослав Ж. Симић

ШТАМПА

Штампарија "Златна књига" Јагодина

ТИРАЖ

120 примерака, формат А4, повез тврди

ISBN 978-86-87479-19-7

Драгово-Јагодина, 2016.

САДРЖАЈ

ПОГЛАВЉА	НАСЛОВИ	СТРАНИЦЕ
УВОД ДЕО ПРВИ <i>Порекло</i> (15-46) 	<i>ИЗВОДИ ИЗ РЕЦЕНЗИЈА</i>	8-10
	<i>УМЕСТО ПРЕДГОВОРА</i>	11-12
	<i>ПОРЕКЛО МИЛИЋЕВИХ ЛУЊЕВИЦА</i>	15
	<i>БАШТИНА И ДЕЛА ГАЗДА НИКОЛЕ ЛУЊЕВИЦЕ</i>	16-22
	<i>ЖЕНИДБЕ И ПОРОД НИКОЛЕ МИЛИЋЕВИЋА - ЛУЊЕВИЦЕ</i>	23-28
	<i>НИКОЛИН СИН ПАНТЕЛИЈА И СНАЈА АНЂЕЛИЈА РАЂАЈУ ДРАГИЊУ, ПОТОЊУ СРПСКУ КРАЉИЦУ</i>	29-34
	<i>РАФАИЛОВИЋИ ИЗ ВРБЕ, ДРАГИЊИНИ КУМОВИ</i>	35-43
ДЕО ДРУГИ <i>Младост</i> (49-82) 	<i>ДЕТИЊСТВО ДРАГИЊЕ ЛУЊЕВИЦЕ</i>	49-52
	<i>ШКОЛОВАЊЕ И ДЕВОЈАШТВО</i>	53-58
	<i>ДРАГИЊИНА ПРВА ЉУБАВ</i>	59-61
	<i>УДАЈА 1883.</i>	62-68
	<i>АРХЕОЛОГИЈА - "ВЕЗА" СА МРАМОР ВАЈАРОМ</i>	69-71
	<i>КРАЉЕВАЧКА УДОВИЦА</i>	72-75
	<i>ПОКУШАЈ ПОНОВНЕ УДАЈЕ</i>	76-77
<i>ЛЕПА И ОТМЕНА ДАМА НА ДВОРУ ОБРЕНОВИЋА</i>	78-82	

ДЕО ТРЕЋИ <i>Путешествија</i> (85-174)	БЛАГОДАРЕЊЕ У САБОРНОЈ ЦРКВИ У БЕОГРАДУ И МИРОПОМАЗАЊЕ КРАЉА АЛЕКСАНДРА У ЖИЧИ	85-97
	БОРАВАК У ФРАНЦУСКОМ БИЈАРИЦУ	98-113
	ТРИНАЕСТОГОДИШЊЕ ТРАЖЕЊЕ НЕВЕСТЕ	114-132
	СВЕТА ГОРА И ПРОСИДБА "МАСЛИНОВИМ ВЕНЧИЋЕМ" НА ОЛИМПИЈАДИ У АТИНИ	133-139
	КАЛЕНДАР ЗВАНИЧНИХ ПРИЈЕМА И ПОСЕТА	140-169
	ДРАГА НАПУШТА НАТАЛИЈУ, БИЈАРИЦ И ВРАЋА СЕ У БЕОГРАД	170-174
ДЕО ЧЕТВРТИ <i>Краљица</i> (177-292)	КРАЈ ВЕКА И КРАЉЕВОГ МОМКОВАЊА	177-182
	ВРБОВАЊЕ	183-186
	ВЕРИДБА	187-194
	ИСПИТОВАЊЕ УЗ МИНИСТАРСКЕ ОСТАВКЕ И ПАД ВЛАДЕ	195-206
	СВАДБА	207-235
	ЖИВОТ СРПСКЕ КРАЉИЦЕ	236-264
	СМРТ КРАЉИЧИНОГ СВЕКРА	265-275
	ТРУДНОЋА - БОРБА ЗА РАЂАЊЕ ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКА ОБРЕНОВИЋА	276-284
	КУМИН НАГОВОР ЗА ПРОМЕНУ "ПЕВЦА"	285-290
	КУМАНСКО СЈЕМЕ	291-292
ДЕО ПЕТИ <i>Кумства</i> (295-318)	КРАЉИЧИНА КУМСТВА	295-308
	КРАЉЕВА КУМСТВА	309-311
	КУМСТВА ОБРЕНОВИЋА - ПРЕКРШТВАЊА НАЗИВА МЕСТА	312-314
	КУМСТВА ОБРЕНОВИЋА - НОВООСНОВАНИМ МЕСТИМА	315-318

ДЕО ШЕСТИ <i>Завере</i> (321-388)	ПРОРОКОВАЊА ПРОРОКА	321-327
	ПРВА ЗАВЕРА - БОЈ КОД КОЛАРЦА ИЛИ НЕУСПЕО АТЕНТАТ	328-337
	ДРУГА ЗАВЕРА - АЛАВАНТИЋЕВ ПУЧ!	338-339
	ТРЕЋА - ОДЛОЖЕНА ЗБОГ АПИСОВЕ БОЛЕСТИ? И ЧЕТВРТА ЗАВЕРА - ТОБОЖЕ ОДБАЧЕНА	340-341
	БОГ ЧУВА КРАЉЕВСКИ ПАР И СРБИЈУ	342-347
	ЈЕДАНАЕСТА, КНЕЖЕВА ЗАВЕРА?	348-349
	ОТПАО ГЕНЧИЋЕВ И САВАТИЈЕВ РЕЗЕРВНИ ПЛАН - ОДРЕЂИВАЊЕ НОВОГ ДАНА "Д"	350-354
	ТРИНАЕСТА ЗАВЕРА - АТЕНТАТ "ЦРНЕ РУКЕ"	355-371
	ПОНОЋНА САХРАНА	372-382
	КАРЛОВАЧКА ПАТРИЈАРШИЈА О САХРАНИ КРАЉЕВСКОГ ПАРА И СРПСКОЈ ЦРКВИ	383-388
ДЕО СЕДМИ <i>Родослов</i> (391-464)	ГРБОВНИК ОБРЕНОВИЋА	391-393
	ЛОЗА ОБРЕНОВИЋА НЕ САМО ДА СЕ НИЈЕ УТРЛА, ВЕЋ И ДАЉЕ РАЂА	394-440
	ИМОВИНА ОБРЕНОВИЋА	441-444
	ОТЕТО ПРОКЛЕТО	445-450
	ЗНАМЕЊА ОБРЕНОВИЋА	451-458
	АНАТЕМА - СКИДАЊЕ БАЧЕНЕ АНАТЕМЕ	459-464

ДЕО ОСМИ <i>Прилози</i> (467-520) 	ВОЖЊА ОБРЕНОВИЋА ОД БЕОГРАДА ДО НИША ПРВИМ "ГВОЗДЕНИМ ПУТЕМ" У СРБИЈИ	467-473
	ОБРЕНОВИЋИ, ПОКРЕТАЧИ РАЗВОЈА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ И ЗДРАВСТВЕНИХ УСТАНОВА У СРБИЈИ	474-477
	КЊИЖЕВНОСТ И БИБЛИОТЕКАРСТВО ЗА ВРЕМЕ ОБРЕНОВИЋА	478-481
	ПРЕГЛЕД НЕКИХ ДОГАЂАЈА (ОД МАЂАРСКЕ БУНЕ ДО МАЈСКОГ АТЕНТАТА) КОЈИ СУ МОГЛИ УТИЦАТИ НА СУДБИНУ КЕЖЕВИНЕ/КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ ЗА ВРЕМЕ И ПОСЛЕ ОБРЕНОВИЋА	482-499
	ПРЕГЛЕД СРПСКИХ ВЛАДАРА И ВЛАДА ОД КНЕЗА МИЛОША ДО КРАЉА АЛЕКСАНДРА ОБРЕНОВИЋА	500-509
	ХРОНОЛОГИЈА ПОЛИТИЧКИХ УБИСТАВА, КОД НАС И У СВЕТУ С КРАЈА 18. ДО ПОЧЕТКА 21. ВЕКА	510-514
	УМЕСТО ПОГОВОРА - КАД ДУША ГОВОРИ	515-517
	ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА	518-519
	САРАДНИЦИ, ЦИП, ДОНАТОРИ И ПРЕНУМЕРАНТИ	519-521
	БИО-БИБЛИОГРАФИЈА АУТОРА	522-523

КОРИЦЕ

Предња: Представа Анђела Чувара, у лицу краљице Драге. Икону на јужним вратима Иконостаса храма Рођења Пресвете Богородице, у Великој Крсни, осликао је (1902) сликар Рафаило Момчиловић, монах Шишатовачки (1875-1941). Осликавајући Драгин анђеоски милолик, иконописац је знао да је Краљица православни верник, да помаже градњу цркава и да проводи вољу Творца, често говорећи: "Хвала Богу и Анђелима", "Даће Бог", "По милости и благослову Божјем"... Драга је била симбол српске женске доброте, лепоте, памети и опште културе, далеко испред времена биствовања...

Задња: Подједнако импресивно делује имагинарна представа изгледа Грба Краљевског дома Обреновића (рад непознатог аутора), какав би (можда) био, да су краљица Драга и краљ Александар преживели праскозорје 29. маја 1903. и остали на српском трону.

ИЗВОДИ ИЗ РЕЦЕНЗИЈА

-Многи кад се суоче са неком новом сি�вари, не кажу не знам, већ што није тајко!
А, како је? Онако како смо и до сад знали! Може ли у тајким околностима да се дође
до чистих, или, назовимо их, нових сазнања (Р.П.).

Vелики маниру³ романтичарске историографије, Мирослав Ж. Симић је књижевним приступом и поетским изразом уз обиље историјских извора, биографски веома успешно приказао личност краљице Драге Обреновић. Рукопис поседује не само књижевну, већ и научну вредност. Ерудита Симић је коришћењем историјских извора и литературе, уз богат научни апарат превазишао оквире публицистике и методолошки приступио историјској науци у истраживању и проучавању једне тако значајне личности у српској историји. Његов списатељски стил у пракси је веома редак и занимљив, јер нам везано за један податак даје неколико драгоценних информација...

Симић је читалацкој публици познат по двадесетак објављених, углавном истраживачких дела, у којима се бавио историјом свог Левча, Шумадије и Поморавља, осликавајући је пером које суче пламен истине до границе рационалног. Слојем патине, историјског времена и дешавања у Србији Обреновића, Симић је заштитио и овај рад...

После дуже од једног века, трагична завршица владавине династије Обреновић и даље заокупља пажњу бројних истраживача. У том контексту се и господин Мирослав Ж. Симић определио да на врло систематичан начин укаже на неколико последњих година владавине наведене српске нововековне династије. То је методолошки, али и садржајно веома квалитетно урађено, имајући у виду бројне чињенице које је аутор изнео у рукопису. Аутор се зато определио да кроз форму својеврсне личне исповести краљице Драг(ињ)е Обреновић укаже на сложене историјске, политичке, међународне и унутрашње прилике нашег дела Европе с краја 19. и почетка 20. века.

Наведена драстична промена околности у Европи, и почетак краја периода који се често означава као *belle époque*, на одређени начин управо је отпочео убиством краља Александра М. Обреновића Петог и његове супруге Драге. Ослањање на умешно одабрану историјску грађу и изворе, допринело је да овај рукопис поново актуелизује болно питање краја династије Обреновић 1903. године. Наиме, као и већина трагичних догађаја у Србији и овај је још увек *de facto* остао не расветљен и препуштен различитим, анеретко и пристрасним тумачењима истраживача савремене историје наше земље. Стога је и друштвени значај овог дугогодишњег истраживања аутора Мирослава Ж. Симића поново афирмисан...

У првом делу рукописа аутор је на веома адекватан начин указао на порекло породица Луњевица-Милићевић, суштински притом предочавајући читаоцу порекло краљице Драге. Посебно су битни подаци које аутор износи у вези са првим годинама живота краљице Драге Обреновић и сталним мењањима средина у којима је живела. Врло су значајна и сведочанства кумова породице Луњевица-Милићевић - Рафаиловића и Негојевића из Врбе. Посебно је значајан закључак аутора Симића у вези са чињеницом да породица Луњевица-Милићевић и даље има бројне потомке у Србији и у иностранству, што је званична историографија неретко изостављала.

Други део рукописа указује на раздобље одрастања краљице Драге, често га притом поредећи са изразито тешким сазревањем краља Александра Обреновића, који јеadolесцентски период провео у атмосфери сталних сукоба родитеља (краља Милана и краљице Наталије). Прве љубави краљице Драге, потом удаја за прилично старијег инжењера Светозара Машина стално су у тадашњој српској јавности изазивале контроверзе. Наравно, ово су пратиле и бројне приче о њеним пролазним љубавним авантурама у периоду након преране и трагичне смрти Светозара Машина.

Аутор је веома сливовито указао на својеврсно "избављање" удовице Машин кроз њен одлазак у Бијариц и то у својству дворске dame протеране краљице Наталије Обреновић.

³ Сва почетна слова у поднасловима књиге, дигитализована је Панос Васили, прерадио Никола Ковановић, преузета са интернет портала Словолик Гуиди Иницијала (2013). Аутор је сличице прилагодио овом издању.

Додатну динамику тексту даје сталан и паралелан осврт на живот младог краља Александра Обреновића, од тренутка абдикације његовог оца краља Милана, благодарења у Саборној цркви у Београду и миропомазања у манастиру Жича. Преломну тачку у односима удовице и дворске dame Драге Машин и младог краља представља њихово упознавање, а потом и интензивно дружење у летњиковцу његове мајке у Бијарицу. Посебно су занимљиве бројне фотографије из периода боравка удовице Драге у наведеном монденском летовалишту у Баскијском заливу.

Својеврсно опсесивно-посесивно везивање младог краља Александра за дворску даму своје мајке, неретко је у истраживањима психолога и историчара поређено са "едиповим комплексом". Међутим, њега треба тумачити и као ону врсту фаталне љубави, која се дешава само једном у животу, а о чијим се последицама никада рационално не размишља, чак и поред бројних аргумента. Ово је довело и до тога да млади краљ Александар Обреновић, уместо достојне принцезе са неких од престижних европских дворова донесе одлуку да се ожени женом којој, објективно, није припадала част српске краљице. Поншто је у историографији незахвално износити потенцијалне сценарије, посебно имајући у виду претходно искуство неуспешног брака кнеза Михаила Обреновића и грофице Јулије Хуњади, али и женидбу краља Милана са Наталијом Кешко, ипак се може закључити да је краљ Александар Обреновић Пети, у складу са својом титулом и статусом, заслуживао брак у најави са принцезом Александром Шаумбург-Липе. Овим нереализованим браком би се династија Обреновић додатно ојачала везама са водећим племићким породицама тадашње Европе, али би се оснажио статус земље која се налазила у лошем геостратешком положају и то близини једне од водећих европских сила тог периода (Аустро-Угарске) и једне империје у благој стагнацији и распаду (Отоманско царство).

Драгин мистериозни повратак у Београд, као и појава првих оговарања београдске чаршије у вези са њеним односима са краљем Александром само је додатно консолидовао присталице породице Карађорђевић, које су након неуспешног свргавања династије Обреновић, а захваљујући атентату на кнеза Михаила 1868. године, били додатно фрустрирани просвропским курсом потоњих владара (краља Милана, а и узвесној мери и његовог сина краља Александра). Зато аутор у овом рукопису указује на својеврсни еквалибријум на коме се налазила тадашња Краљевина Србија, између рационалног добросуседства са Аустроугарском и митоманског и клерикалног везивања за Царевину Русију. Но, и поред тога што је првобитни шок српске јавности у вези са најављеним браком краља Александра и краљице Драге, на одређени начин био саниран, наведено тињајуће нездовољство поборника другачијег развоја Србије допринело је да завереници постепено артикулишу властите захтеве и циљеве и да крену са злочиначким удруживањем.

Аутор Мирослав Ж. Симић је указао и на чињеницу да је краљица Драга Обреновић током своје кратке владавине покренула бројне позитивне активности у области просвете, културе и науке у тадашњој Краљевини Србији. Такође, она је недвосмислено била поборница побољшања положаја жена у изразито традиционалном и патријархалном српском друштву с почетка прошлог века.

Лична трагедија владајућег пара условљена недостатком престоло-наследника, сигурно је утицала на њихове међусобне односе. Аутор је зато с правом посебну пажњу посветио осврту на честе "излете" младог краља у Будимпешту, где је виђан у друштву бројних анимир дама, као и посве случајном открићу покојног проф. др Петра Бокуна (изнетом у монографији *Последњи Обреновић*, самиздат, Београд, 2009) да је краљ Александар у Бечу добио једно ванбрачно дете захваљујући специјалној операцији Војнојобавештајне службе Аустроугарске. На овај начин се најуспешније могу негирати чаршијске приче по којима краљ Александар није могао добити потомка.

Аутор у неколико наврата у тексту помиње да су масони Краљевине Србије били умешани у организацију наведеног убиства краља Александра и краљице Драге. С тим у вези важно је подвући да историјске анализе овог периода тврде другачије, и поред покушаја црнорукашких структура да мистерију о утицају слободних зидара на Мајски преврат то стално подстичу. Наиме, познати немачки историчар Холм Зундхаузен је, у

својој монографији *Историја Србије од 19. до 21. века* (српски превод – CLIO, Београд 2008), указао да су кнез Михаило Обреновић, али и краљ Милан били припадници слободнозидарске организације. Дакле, у том сегменту треба само додатно преиспитати наведену аргументацију аутора.

Симић је, у петом делу "Кумства", на веома занимљив начин обрадио ојкониме насеља у Србији, којма су кумовали Обреновићи. Исто тако, занимљив је и хронолошки преглед пропалих дванаест завера на краља Александра и краљицу Драгу, у шестом делу. Он показује извесну несналажљивост црнорукашких завереника. Нажалост, паклени план убиства краљевског паре је остварен у ноћи 28/29. маја 1903. године и то са најбруталнијим исказивањем нагомиланих вишедеценијских фрустрација присталица супарничке династије. Покушаји нове власти да различитим интерпретацијама убиства краља и краљице ублаже згроженост јавности Србије нису успели и поред, на тренутке трагикомичних, покушаја попут саопштења новоформиране Владе - "ноћас су погинули краљ Александар и краљица Драга".

Седми део рукописа садржи веома корисне чињенице о родослову династије Обреновић. Оне засигурно представљају плод вишегодишњег истраживања аутора Симића. Зато је веома значајна и чињеница да је аутор порекло тезе о "последњим Обреновићима" и "изумрлој династији". То је доказао захваљујући дубинској генеалошкој анализи династије Обреновића, која је по први пут на једном месту систематизована и презентована у нашој земљи.

Аутор Мирослав Ж. Симић је зато посветио пуну пажњу потомству из оба брака Вишње Јуровић, на одређени начин оснивачице династије Обреновић и племенитом пореклу кнегиње Љубице Обреновић, рођ. Вукомановић (о чему је писао Феликс Филип Каниц у монографији *Србија - земља и становништво*), тако да је у том смислу веома успешно указано на живуће "жилице" лозе Обреновића.

У закључку седмог дела рукописа, аутор Симић указује на своју племениту намеру да се скине својеврсна анатема са последњих владара династије Обреновић, која је посебно подстицана у временском раздобљу од 1903. до 1917. године када је Србијом *de facto* владала заверничка организација Црна рука.

Истовремено, аутор је са потребном дистанцом указао и на извесне "претендете" на престо Обреновића у последњем делу рукописа, не упуштајући се у некада и посве надреалне приче о њиховом пореклу. Зато је аутор закључио да се њима и убудуће требају бавити генеалози и истраживачи династије Обреновић.

Важно је подврести и да посебан квалитет овог рукописа у осмом делу, представљају бројни прилози које је аутор веома умешно одабрао. Велики број наведених прилога се по први пут објављује у Србији.

ЗАКЉУЧАК

Са задовољством преторучујемо објављивање рукописа аутора Мирослава Ж. Симића, који представља један од најзначајнијих издавачких подухвата у вези са историјом династије Обреновић.

Наведени рукопис у поштуности исказујава садржајне и методолошке предуслове за јављање.

Са сигурношћу можемо утврдити и да ће наведени рукопис, када буде објављен као посебна болта илустрована монографија, моћи усвојено доћи до читалачке јавлике, али и да ће у значајној мери бити комерцијалан.

У Београду, 12. јуна 2015. године⁴

др Драган Ђукановић, политичар
- виши научни сарадник
Институт за међународну политику и привреду

Милорад Јовановић, историчар
- виши архивиста
Историјски архив Јагодина

⁴ Због навођена великог броја година, аутор је у књизи записивао само цифре које означавају године а не и именицу "године", већ је једноставно означавао са тачком или запетом.

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

-Ако се за књиџе мудрих људи, које временом њосијају све значајније, може рећи да су као вино, онда је ова књиџа њоштаник воде, захваљане са више историографско-бистрих извора, досијене и неоходне свакоме ко је жедан, многошто пре него што окуси вино (М.Т).

Бознатије и јавне личности су свуда у свету, па и код нас, биле, и биће, инспирација за рекла-казала приче - чаршијске интриге, сплеткарења и оговарања. Под лупом су сви, механије и трговци, попови и учитељи, пандури и владари. Као да је људска машта фокусирана баш на ту "рекла-казалачу" врсту "опште народне забаве". Мека за чаршијске измишљотине маштовитих сценариста, одувек и свуда, били су државни прваци и владаоци. Код нас, у Србији, са нешто бујнијом маштом сценариста, правило је следеће: ћобедници ћишу историју - губијиници негирају. Српско рекла-казалачко коло вило се, и вије, од "црвених Вишеславића" до "дугинобојних Скоројевића".

Шлаг на свакој реклаказалачкој торти, свакако су чиниле прве даме - владарске жене - царице, кнегиње, краљице, а и жене председника. Нека нам опросте све друге српске владарке (Симонида Палеолог која се са пет години удала за 40 година старијег краља Милутина Немањића, потом Јерина Силна, која је кажу, попут Марије Терезе "спавала" са дванаест хиљада војника; владарке које су се удавале за браћу и девере; прве даме којима су змајеви, дворани, љубавници и свекрови правили децу), јер је наш циљ да на основу сачуваних записа и наративних прича осветламо образ и, колико је могуће, приватни живот и рад једне од најписменијих, најотменијих и најплеменитијих, или најмалерознијих и најтрагичнијих српских краљица - Драге Обреновић.

Слика 1.

*Драгиња П. Луњевица (Горњи Милановац,
23. септембар 1867. - Београд, 29. мај 1903).*

*Била је зналац више страних језика, писац, преводилац
и новинар, јијанисткиња и израчица, бавила се
цирињем и креирањем, ћиливањем и јахањем...*

*Њен живош, како је и сама записала,
одвијао се у маличињаку са седам ћелија:
Породична - везана за Милићеве Луњевице;
Духовна - за СП Цркву и Рафаиловиће;
Учевна - за школе, књижевносит и уметносит;
Нехочећа - за инжињера Машина;
Родољубна - за Србију;*

*Судбинска - за краља Александра, и
Историјска - за династију Обреновић.*

*Токове развоја и промена ћелија Драгиног живоша,
ова књиџа прати и, испраћа*

Драгиња, девојка од Луњевица из Горњег Милановца, нашег родног и дарежљивог Рудника, устаничког Такова и племените Шумадије, не само да је била лепотица Г. Милановца, Београда и Шумадије, него целе Србије, па и Европе. Својом лепотом и шармом она је излуђивала сваког ко се загледао у њене очи, ниједан мушкарац није могао остати равнодушан, нико се није могао без пожуде испчупати. На ту лепоту и чедност насртали су сви познати, отмени, утицајни и богати мушкарци, Богдан Поповић, браћа Клемансо, Анатол Франс, Пол Дешанел, Жан Жорес... чак и краљ Милан, њен потоњи свекар, као и њен бивши девер Александар Машин!

Као интелектуалка, која је васпитавана у патријархалној средини, у којој се млади уче да што треба урадити данас, не остављају за сутра, већ урадити јуче. Драга се као хуманиста посебно борила за еманципацију жена. А, када су биле у питању младе девојке, она се залагала за њихово школовање и запошљавање. Прихватала је многе новине из Европе (поготову Француске), али опрезно и умерено.

Рањива али јака, краљица Драга је као покровитељ просвете, науке и уметности, настојала да споји прогресивне благодети европске цивилизације с традиционалним српским вредностима и тиме оплемени и продухови женску и мушку младеж.

Њено име, најпре као дворске dame а затим и као прве dame - српске краљице, било је у свим протоколима првопредстављено, пре министара, политичара, црквених великодостојника, генерала и краљевих ађутаната...

Ради лакшег праћења догађаја и препознавања њихових судионика, књига у својих осам делова садржи познате, а и необјављиване слике, илустрације, обрађене податке о фамилијама из лозе Милићевића/Луњевице, Рафаиловића, Негојевића и Обреновића из оба "баба" Вишњина брака. Књишка поглавља подједнако прате Драгињин и живот краља Александра, њихову младост, одрастање и образовање, путешествија, удаје и женидбе, кумства, успоне и посрнућа. У прилогима (осми део књиге), тематски су и хронолошки обрађени прегледи догађаја: током изградње првог "гвозденог пута" кроз Србију; развоја здравства и подизање првих здравствених установа; прегледи о српској књижевности, библиотекарству, штампи; догађаја у Србији (1882-1903) који су могли или су утицали на судбину Краљевине; редослед председника Министарског савета, актуелних влада у Србији за време Обреновића, као и преглед политичких убиства код нас и у свесту за предходна два века.

Ова књига није и не може бити "хепиендовски роман", јер није писана уз мирисе винског букеа, нити митолошка "књига мудрости", јер ни на једној страници огледалца нема, али може бити "књига за саморасуђивања". Јер ће сваки читалац моћи да (од две стотине педесет хиљада речи и близу хиљаду докумената и слика) прошири своја знања о краљици Драги (упоредо о краљу Александру и династији Обреновић), формира своје мишљење, донесе свој суд о њеном животу и делању у Србији с краја 19. и почетка 20. века. А, сазнаће и ко је одлучивао да се "тако лако" постаје краљ Србије! И, кога треба "мачем распорити" а коме "круну на главу", и ко је "ђаво" а ко "анђео"...

Одмах по ликвидацији краљевског паре Драге и Александра (1903), спаљивањем и одношењем дворске архиве, навучене су завесе на српској политичкој сцени, како би у створеном мраку *Српска рамонда* увела.⁵ А потом је мирно могло да отпочне уклањање трагова владарског култа Обреновића, који је изграђиван још од кнеза Милоша (1815).⁶ Процес деконструкције владарског култа и уклањање Обреновића из јавне свести био је плански извођен са циљем да се конструише ново, негативно сећање на свргнуту династију, ојачају положај и мит новом а антимит и потпун заборав старом владару.

На успехе, доброчинства и драгодарја Обреновића у стварању, напретку и процвату Кнежевине/Краљевине Србије, намакнути су дебели застори са паролама пуних противничког говора мржње, увреда, нетрпељивости, лажи, омаловажавања...

Зато сам, поливајући плодно тло у врту давно осушеног жбуна *Српске рамонде*, и скидајући завесе с "кибиц фенстера" Драгиних и дворских одаја Обреновића, водио рачуна да (у години светlostи и баштине⁷) видиком никога не заклоним нити повредим, посебно не, владаре и потомке српске династије Карађорђевић, а ни предходнике - писце, истраживаче, генеалоге, хроничаре, историчаре, па ни драматурге, редитеље, сценаристе и продуценте, често репризираних филмских и драмских ТВ серија.

Аутор

⁵ Српска рамонда (*Ramonda Serbica*), ендемска, вишегодишња зимзелена биљка, коју је на Ртњу (1874) открио српски лекар и ботаничар Јосиф Панчић, а десет година касније, *Ramondu Nathaliae*, нашао је дворски лекар Сава Петровић, у близини Ниша. Одлика биљке је њено понављање после сушења, вакрење после буквалне смрти, када се стекну услови, кипа или поливање. Разлика између српске и рамонде краљице Наталије је у боји љубичастих цветова, отвореној (српска) односно затвореној (Наталијина).

⁶ Сам чин убиства краља Александра и краљице Драге, 1903. био је противставан и противзаконит, потом је и скупштина, која је образована на пречац и прогласила Петра Карађорђевића за краља, такође била нелегитимна и нелегална. па према томе, сведело се то нама или не, Карађорђевићи су на престо дошли незаконитим путем. Јер је Устав из 1901, предвиђао у случају да краљ Обреновић нема поштомство, наследствено круне прелази на бочну линију и што на мушки поштомка књаза Милоша од кћери његових. Од тих потомака били су и барони Бајићи и Николићи, чије би наслеђе круне било легално и уставно решење.

⁷ Генерална скупштина Ујединjenih нација донела је 20. децембра 2013. резолуцију којом се 2015. проглашава *Међународном годином светлости*, а годину дана касније, 5. децембра 2014. УН су донеле одлуку да се 2015. прогласи и *Међународном годином земљишта*. Година 2016 (7524). је *пресејна и година деветаке* која представља просперитет, *Међународна година мајунарки*, у Србији *година предузетништва*.